

GEORGES SIMENON

EL GAT

TRADUCCIÓ DEL FRANCÈS
DE LLUÍS MARIA TODÓ

BARCELONA 2012

QUADERNS CREMA

TÍTOL ORIGINAL *Le chat*

Publicat per

QUADERNS CREMA

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona

Tel. 934 144 906 - Fax. 934 147 107

correu@quadernscrema.com

www.quadernscrema.com

LE CHAT © 1966 by Georges Simenon Limited, tots els drets reservats

«El gat» © 2012 by Georges Simenon Limited, tots els drets reservats

GEORGES SIMENON ® Simenon.tm, tots els drets reservats

© de la traducció, 2012 by Lluís Maria Todó Vila

© de la fotografia de la coberta, by Fons F. Català-Roca - Arxiu

Fotogràfic de l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

© d'aquesta edició, 2012 by Quaderns Crema, S.A.U.

Drets exclusius d'edició en llengua catalana:

Quaderns Crema, S.A.U.

A la coberta, fotografia de F. Català-Roca (1970)

ISBN: 978-84-7727-533-6

DIPÒSIT LEGAL: B. 21 925-2012

AIGUADEVIDRE *Gràfica*

QUADERNS CREMA *Composició*

ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA EDICIÓ *octubre de 2012*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

Va deixar anar el diari, que primer va desplegar-se sobre els genolls i després va lliscar lentament abans d'aterrar sobre el parquet encerat. S'hauria dit que acabava d'adormir-se si no fos perquè de tant en tant entre les parpelles se li dibuixava una fina esclatxa.

¿S'ho havia cregut, la seva dona? Estava fent mitja a la seva butaca, davant de la llar de foc. No semblava que estigués observant-lo, però ell ja sabia des de feia temps que no se li escapava res, ni l'estremiment a penes perceptible d'algun dels seus músculs.

La pala de mandíbules d'acer, allà davant, es desplomava des del capdamunt de la grua i colpejava pesadament el terra, al costat de la formigonera, amb un estrèpit de ferralla. Cada vegada el xoc feia tremolar la casa, i cada vegada la dona tenia un sobresalt, i es posava la mà al pit com si aquell soroll, que s'havia fet habitual, l'afectés fins al seu òrgan més profund.

S'observaven l'un a l'altre. No tenien necessitat de mirar-se. Feia anys que s'estaven observant d'aquella manera, amb sornegueria, aportant incessantment noves subtileses a aquell joc.

Ell somreia. El rellotge de marbre negre amb ornaments de bronze marcava les cinc menys cinc, i l'home semblava estar comptant els minuts, els segons. En realitat, els comptava maquinalment, esperant també ell que la busca gran arribés a la vertical. Aleshores, els sorolls de la mescladora i de la grua cessarien de sobte. Els homes amb impermeable, amb la cara i les mans regalimant de pluja, es quedari-

en un moment immòbils abans de dirigir-se cap al barracó de fusta edificat en un racó del solar.

Era el mes de novembre. A partir de les quatre de la tarda treballaven a la llum dels projectors, que no trigarien a apagar-se, i aleshores vindria sense transició la foscor i el silenci; el passatge només quedaria il·luminat per la claror d'un únic fanal de gas.

Émile Bouin tenia les cames entumides per l'escalfor. Quan entreobria els ulls, veia les flames: unes grogues, d'altres blavoses a la base, que s'escapaven dels troncs de la xemeneia. La llar de foc era de marbre negre, com el rellotge, com els canelobres de quatre braços que hi havia a banda i banda.

A la casa, tret de les mans de Marguerite, que es bellugaven, i del feble dring de les agulles de fer mitja, tot estava silenciós, immòbil, com en una fotografia o un quadre.

Les cinc menys tres. Menys dos. Uns obrers començaven a dirigir-se, lents i feixucs, cap al barracó per canviar-se de roba, però la grua continuava funcionant i s'elevava una última pala amb el carregament de formigó cap a l'encofrat que marcava la primera planta de la construcció.

Les cinc menys un minut. Les cinc. La busca tremolava vacil·lant sobre l'esfera pàl·lida i se sentien cinc trucs espaiats, com si a la casa tot hagués d'anar lent.

Marguerite sospirà, amb l'orella atenta al sobtat silenci de l'exterior que duraria fins l'endemà al matí.

Émile Bouin estava rumiant. Amb un somriure vague, es mirava les flames a través de l'esclatxa de les parpelles.

Un dels troncs, el de sobre, ja no era més que un esquelet ennegrit que deixava escapar filets de fum. Els altres dos encara estaven vermells, però els cruixits anunciaven que no trigarien a desplomar-se.

Marguerite es preguntava si l'home s'aixecaria, agafaria

més troncs del cistell i els col·locaria al seu lloc. Tots dos estaven tan acostumats a l'escalfor del foc a terra que l'assaborien fins que, amb la pell de la cara picant, es veien obligats a fer recular la butaca.

Ell va somriure encara més. No pas a ella. No pas al foc. Només a una idea que li passava pel cap.

No tenia pressa per traduir-la en acte. Tenien temps, tant l'un com l'altre, tot el temps que els separava del moment en què un dels dos es moriria. ¿Com saber qui seria el primer? Segur que Marguerite també hi pensava. Des de feia anys, hi pensaven unes quantes vegades al dia. S'havia convertit en el seu problema essencial.

Al final, Émile també va sospirar i la seva mà dreta se separà del braç de la butaca de cuir i palpà la butxaca de la jaqueta d'estar per casa. En va treure una llibreteta, que tenia un paper fonamental en la vida de la casa. Les pàgines estretes tenien unes línies de punts que permetien arrencar amb netedat unes tires de paper de tres centímetres.

La tapa era vermella. Hi havia un llapis estret dins la boga de cuir.

¿S'havia esgarrifat, Marguerite? ¿S'estava preguntant quin seria, aquesta vegada, el missatge?

Hi estava acostumada, per descomptat, però mai no podia endevinar quines paraules escriuria Émile, i ell es quedava quiet expressament, amb el llapis a la mà, com si estigués rumiant.

No tenia res en particular a dir-li. Només volia inquietar-la, mantenir-la en suspens, just fins al moment en què, passat l'estrèpit de les obres, se sentiria alleujada.

Se li van acudir unes quantes idees i les descartà una rere l'altra. El ritme de les agulles de fer mitja ja no era exactament el mateix. Havia aconseguit torbar-la, o en tot cas picar-li la curiositat.

Va fer durar el plaer cinc minuts més; i se sentí el pas d'un treballador que es dirigia cap a l'extrem del passatge. Finalment va escriure amb lletra de pal:

EL GAT

Després es quedà immòbil durant cert temps abans de tornar-se a ficar a la butxaca la llibreta d'on havia arrencat una tira de paper.

Finalment la doblegà diverses vegades, com fan els nens quan volen disparar un tros de paper amb una goma elàstica. Havia adquirit en aquell joc una habilitat sorprenent, quasi maquiavèlica.

El paper estava col·locat entre els seus dits polze i del mig. El dit del mig es doblegava com un gallet i, al desplegar-se de cop, enviava el missatge a la falda de Marguerite.

No fallava pràcticament mai la tirada, i ell cada vegada n'assaboria la mateixa alegria interior.

Sabia que Marguerite no s'immutaria, que fingiria no haver-se adonat de res; continuaria fent mitja, movent els llavis com si resés, mentre comptava silenciosament els punts.

Algunes vegades, esperava que ell sortís de l'habitació, o que estigués d'esquena recol·locant bé la llenya al foc.

Altres, després d'uns minuts d'aparent indiferència, deixava lliscar la mà dreta pel davantal i agafava el missatge.

Si bé els actes que executaven eren sempre més o menys iguals, hi aportaven algunes variants. Avui, per exemple, ella estava esperant que tots els sorolls de l'obra s'haguessin apagat, que el silenci envaís el passatge al fons del qual vivien.

Com si hagués acabat la labor, va deixar la mitja sobre un tamboret i amb els ulls mig tancats, ella també, semblà que es quedava mig ensopida a l'escalfor de les brases.

Molt més tard, va fer com si s'adonés del paper doble-

gat que hi havia sobre el seu davantal i l'agafà amb els dits, marcats amb fines arrugues.

Encara es podia pensar que el llençaria al foc, que estava dubtant, però ell sabia que això formava part de la comèdia quotidiana. Ja no l'enredava.

Alguns nens, durant un període més o menys llarg, repeteixen cada dia, a una hora fixa, el mateix joc sense perdre la seva aparent convicció. Fan «com si».

La diferència és que Émile Bouin tenia setanta-tres anys, i Marguerite setanta-un. Una altra diferència és que el seu joc feia quatre anys que durava i no en semblaven cansats.

En la tebior i el silenci de la sala, la dona finalment despleguava el paper, llegia sense posar-se les ulleres les dues paraules que havia traçat el seu marit:

EL GAT

No s'immutà, no va parpellejar. Hi havia hagut notes més llargues, més inesperades, més dramàtiques, algunes que plantejaven un autèntic enigma.

Aquella nota era la més trivial, la que rebia més sovint quan Émile Bouin no trobava cap altre recurs.

Tirà el paper a la llar de foc, on s'enlairà una flama estreta que va morir immediatament. Amb les dues mans al ventre, es quedà quieta de manera que a la sala no hi va haver més vida que la del foc a terra.

El rellotge s'estremí, va fer un sol toc. Com si fos un senyal, Marguerite s'aixecà, baixeta i menuda.

Portava un vestit de llana rosa pàl·lid, el rosa de les seves galtes, i un davantal de quadros blau pastel. Entre el blanc de la cabellera encara es distingien alguns reflexos de cabells rossos.

Amb els anys, les faccions se li havien tornat punxegu-

des. Per als altres, els que no la coneixien, expressaven dolor, melancolia, resignació.

—Una dona que val tant!...

Émile Bouin no perdia la serietat. Per a ells ja havia passat el temps de fer manifestacions expansives dels seus estats d'ànim. Els bastava un estremiment, un encongiment a les comissures dels llavis, una brillantor fugitiva als ulls.

Marguerite mirava al seu voltant amb l'aire de dubtar sobre què faria. Ell ho endevinava, com en el joc de dames un pot preveure la fitxa que l'adversari està a punt de moure.

No es va equivocar. Marguerite es dirigia cap a la gàbia, una gran gàbia de peu, blanca i blava, amb alguns filets d'or.

A dins hi havia un lloro de colors variats, immòbil, amb els ulls fixos, i es trigava una bona estona a descobrir que els ulls eren de vidre i que el lloro, a la seva perxa, estava dissecat.

Ella no se'l mirava amb menys tendresa, com si encara fos viu, i avançant la mà, ficava un dit entre els barrots.

Els seus llavis es movien com un moment abans, quan comptava els punts de la labor. Estava parlant amb l'ocell. Semblava que estigués a punt de donar-li menjar.

Ell havia escrit:

EL GAT

Ella li responia d'una manera muda:

EL LLORO

La resposta de sempre. Ell acusava la seva dona d'haver enverinat el seu gat, el gat d'ell, que Émile s'estimava ja abans de conèixer-la a ella.

Cada vegada que es quedava assegut davant del foc, entumit per les bafarades d'escalfor que li enviaven les bra-

ses, estava temptat d'allargar una mica la mà per acariciar l'animal de pèl suau, estriat de negre, que tan bon punt ell s'asseia, solia venir a arraulir-se a la seva falda.

—Un vulgar gat de teulada—pretenia ella.

Als temps en què encara es parlaven, quasi sempre era per iniciar una disputa.

El gat potser no era de raça, però tampoc no era un gat de teulada. El seu cos era més llarg, més elàstic, i s'estirava fregant les parets i els mobles com el cos d'un tigre.

Tenia el cap més petit, més triangular que els gats domèstics i la seva mirada era fixa i misteriosa.

Émile Bouin defensava que era un gat salvatge que s'havia aventurat a París. L'havia trobat molt jovenet en el racó d'unes obres, a l'època en què encara treballava en el Servei de Vies Públiques de París. Era viudo i vivia sol. El gat es va convertir en el seu company. Encara hi havia cases a l'altra banda del passatge, allà on ara estaven construint un gran edifici de pisos.

Quan va travessar la calçada per casar-se amb Marguerite, el gat el va seguir.

EL GAT

El gat que va descobrir, un matí, al racó més fosc del celler.

El gat que va resultar enverinat després de menjar la carn picada que li havia preparat Marguerite.

L'animal no es va acostumar mai a Marguerite. Durant els quatre anys que va viure a la casa del davant, només va acceptar el menjar de mans de Bouin.

Dos o tres cops al dia, amb un simple petar de llengua que servia de senyal, seguia el seu amo per les voreres del passatge com un gos ensinistrat.

Émile era l'única persona que havia acariciat aquell gat,

fins que tots dos van entrar en una casa on regnaven tot d'olors desconegudes.

—És una mica feréstec, però ja s'acostumarà a tu...

No s'hi va acostumar. Era desconfiat, no s'acostava mai a Marguerite ni a la gàbia del lloro, un gran guacamai de colors brillants que no parlava, però que quan s'enfadava feia uns crits horrorosos.

El teu gat...

El teu lloro...

Marguerite era dolça, quasi suau. Te la imaginaves jove i esvelta, vestida també en tons pastel, cofada amb un gran barret de palla i passejant-se poèticament per la vora d'un riu amb un para-sol a la mà.

És que, a més, al menjador hi havia una foto on se la veia així.

Encara es mantenia prima. Només se li havien inflat una mica les cames. Conservava aquell mateix somriure massa dolç davant de la vida, com abans davant del fotògraf.

El gat i el lloro, tan desconfiats l'un com l'altre, es limitaven a observar-se de lluny, amb cert respecte. Quan el gat, sobre la falda del seu amo, començava a fer rum-rum, el lloro es quedava quiet per observar-lo amb els seus grans ulls rodons, com si aquella remor regular i monòtona el deixés perplex.

¿Havia descobert el gat el poder que tenia sobre el guacamai? ¿No l'espia amb una dolça satisfacció, amb els seus ulls mig clucs?

Ell no estava engabiats. Ell compartia l'agradable escalfor del seu amo, que el protegia.

Arribava un moment en què, fart d'estudiar un problema sense solució, el lloro es posava nerviós i s'empipava. Les plomes se li estarrufaven, estirava el coll, com si no estigués envoltat de barrots, com si anés a saltar sobre el

seu enemic, i els seus xiscles penetrants ressonaven per la casa.

Aleshores Marguerite pronunciava:

—Estaria bé que ens deixessis sols un momentet...

«Ens» volia dir ella i l'ocell. El gat també s'estremia, sabent que estaven a punt d'agafar-lo, portar-lo al menjador fred on Bouin s'asseuria en una altra butaca.

Marguerite obria la gàbia i parlava amb veu dolça, com es parla a un amant o a un fill. No li calia allargar la mà. Anava a seure al seu lloc. El papagai mirava la porta tançada de la sala d'estar, escoltava per assegurar-se que no corria cap perill; que els dos estranys, l'home i el seu animal, ja no eren allà per amenaçar-lo o burlar-se'n.

Aleshores, amb un gran salt, es llançava cap al respatllet d'una cadira, perquè no volava. En dos o tres salts arribava fins a la mestressa i es posava sobre la seva l'espatlla.

Ella continuava fent mitja. El joc de les agulles brillants el fascinava. Quan ja en tenia prou, fregava el seu nas enorme contra la galta de la dona, i després, contra la pell més suau de darrere de l'orella.

EL TEU GAT EL TEU LLORO

Els minuts s'escolaven. Émile, al menjador, Marguerite, a la sala, fins que el rellotge de marbre marcava l'hora d'anar a fer el sopar.

En aquella època, encara era ella la que cuinava per a tots dos.

Al començament, Émile s'havia reservat la feina de preparar el menjar del seu gat. Una setmana, en què ell va agafar la grip i es va haver de quedar tres dies al llit, ella ho va aprofitar per comprar carn tendra a la carnisseria, tallar-la a trossos, coure-la, barrejar-la amb arròs i verdures.